

សេចក្តីថ្លែងការណ៍រួម
អង្គការសង្គមស៊ីវិលសូមអំពាវនាវឱ្យទម្លាក់ចោលសេចក្តីព្រាង ច្បាប់ស្តីពី
សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២០

យើងខ្ញុំជាអង្គការសង្គមស៊ីវិលជាតិ អន្តរជាតិ និងសហគមន៍ដែលមានរាយនាមដូចខាងក្រោម សូមអំពាវនាវឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា (“រដ្ឋាភិបាល”) ទម្លាក់ចោលនូវសេចក្តីព្រាង ច្បាប់ស្តីពីសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈដែលមានលក្ខណៈគាបសង្កត់ និងសូមឱ្យគោរពទៅតាមកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនក្រោមច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ។ សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះមានបទប្បញ្ញត្តិជាច្រើនដែលមានវិសាលភាពទូលំទូលាយ ក្នុងការកំណត់បទល្មើសចំពោះសកម្មភាពស្របច្បាប់ប្រចាំថ្ងៃជាច្រើននៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (“កម្ពុជា”) ហើយដែលនឹងរំលោភលើសិទ្ធិសេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិ ខាងសមាគម ខាងការជួបប្រជុំ និងសិទ្ធិមនុស្សផ្សេងៗទៀត។ ប្រសិនបើសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះត្រូវបានអនុម័ត ច្បាប់នេះនឹងក្លាយជាច្បាប់ដែលមានលក្ខណៈគាបសង្កត់មួយផ្សេងទៀតនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ដែលប៉ះពាល់សិទ្ធិមនុស្សធ្ងន់ធ្ងរ។

សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះត្រូវបានគាត់តែងឡើងក្នុងគោលបំណងបញ្ញត្តិអំពីការប្រើប្រាស់ទឹកនៃឯកសាធារណៈ និងការបង្ហាញឥរិយាបថសាធារណៈនៅទីកន្លែងសាធារណៈទាំងនោះ។ សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះចែងអំពីសោភ័ណភាព អនាម័យ បរិស្ថាន ភាពស្ងប់ស្ងាត់ និងតម្លៃសង្គម ដែលទាំងអស់នេះស្ថិតក្នុងគោលបំណងទូលំទូលាយក្នុងការរក្សា “សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ”។ សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះព្យាយាមកំណត់ការហាមឃាត់នូវសកម្មភាពជាក់លាក់មួយចំនួនដែលរៀបរាប់អំពីប្រភេទនៃការកំណត់ទោសទណ្ឌផ្សេងៗ ប្រសិនបើមិនគោរពតាម និងផ្តល់អំណាចដល់ អាជ្ញាធរកម្ពុជានៅគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ដើម្បីអនុវត្តដោយពុំផ្អែកលើមូលដ្ឋានគតិយុត្តិ ក្រោមហេតុផលធ្វើឱ្យ “សង្គមកាន់តែមានភាពស៊ីវិល័យ”។ យើងខ្ញុំមានក្តីបារម្ភយ៉ាងខ្លាំងចំពោះបទប្បញ្ញត្តិដែលមានអត្ថន័យទូលំទូលាយ និងមាន លក្ខណៈបំពានជាច្រើនក្នុងសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះ ដែលរំលោភលើកិច្ចការពារសិទ្ធិមនុស្សជាច្រើនដូចមានចែងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (“រដ្ឋធម្មនុញ្ញ”) និងសន្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិនានាដែលប្រទេសកម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័នក្នុងនោះរួមទាំង កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ (“ក.អ.ស.ព.ន”) និង កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ (ក.អ.ស.ស.ស.វ)។ យើងខ្ញុំសូមគូសបញ្ជាក់នូវក្តីបារម្ភចម្បងៗដូចខាងក្រោម។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ការទម្លាក់ចោលទាំងស្រុងនូវសេចក្តីព្រាងច្បាប់ដែលពុំចាំបាច់នេះគឺជាការប្រសើរ។

១. វិសាលភាពនិងគោលបំណង៖ សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះមានវិសាលភាពទូលំទូលាយ ហើយការបញ្ឈប់បញ្ញត្តិហាមឃាត់ដែលមានន័យទូលំទូលាយលើសកម្មភាពមួយចំនួននោះ ស្ទើរតែពុំអាចអនុវត្តបានទូទៅដែលផ្តល់ទៅនឹងគោលការណ៍នីតិវិធីសកលដែលមានជាយូរមកហើយ។ មាត្រា ១ នៃសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះចែងអំពីគោលបំណង «ធានាដល់ការគ្រប់គ្រងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឱ្យមានរបៀបរៀបរយ សោភ័ណភាព អនាម័យ បរិស្ថាន ភាពស្ងប់ស្ងាត់ សុវត្ថិភាពសង្គម រក្សាប្រពៃណីជាតិនិងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ប្រជាពលរដ្ឋ»។ វាក្យសព្ទនិងនិយមន័យជាច្រើននៅពុំទាន់ត្រូវបានពន្យល់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ និងដោយអាស្រ័យថាដើម្បីតម្លៃសង្គម ដែលអាចបកស្រាយផ្សេងៗគ្នា គ្មានមូលដ្ឋានគតិយុត្តិ និងអាចផ្លាស់ប្តូរជាបន្តបន្ទាប់។ កង្វះភាពច្បាស់លាស់នេះជាបច្ច័យមួយនាំឱ្យមានការបកស្រាយផ្សេងៗក្នុងការអនុវត្តច្បាប់នេះ ដែលធ្វើឱ្យសាធារណជនពិបាកយល់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ ដោយពុំដឹងជាមុនថាតើសកម្មភាពណាខ្លះដែលផ្តល់

ប្រសប់នឹងច្បាប់នេះ។ ទោះបីជាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈគឺជាគោលបំណងស្របតាមផ្លូវច្បាប់ដែល ត្រូវបានអនុញ្ញាតក្រោម ក.អ.ស.ព.ន និង ក.អ.ស.ស.ស.វ ក៏ដោយក្តី ប៉ុន្តែអត្ថន័យនៃពាក្យសណ្ត តាប់ធ្នាប់សាធារណៈនេះអាចត្រូវបានគេលើកយកជាសម្បជញ្ញដើម្បីរឹតត្បិតសិទ្ធិមនុស្សក្នុងស្ថាន ភាពចង្អៀតណាមួយ។ ការរឹតត្បិតណាមួយក្រោមហេតុផលសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ អាចធ្វើឡើង តែក្នុងករណីចាំបាច់ សមាមាត្រនិងជាជម្រើសចុងក្រោយតែប៉ុណ្ណោះ។

២. ការរើសអើង: សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងលើក្រុមបុគ្គលដែលងាយរងគ្រោះ ដែលផ្ទុយទៅនឹងការធានាអំពីការមិនរើសអើងដូចមានចែងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ក.អ.ស.ព.ន ក.អ. ស.ស.ស.វ និងលិខិតូបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សដែលត្រូវអនុវត្តដទៃទៀត។ សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះប៉ះពាល់ យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើប្រជាពលរដ្ឋដែលមានភាពលំបាកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនិងអ្នកធ្វើការងារក្នុងវិស័យ សេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ ដែលភាគច្រើននៃអ្នកទាំងនោះពឹងផ្អែកលើសកម្មភាពនានាដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ ជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ ដែលចំណុចនេះត្រូវបានហាមឃាត់នៅក្នុងសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះ ។ ឧទាហរណ៍ មាត្រា ១១ ហាមឃាត់ "ការគាំទ្រ ឬការលក់ដូរទំនិញបំពានលើទីសាធារណៈគ្មានសណ្តាប់ធ្នាប់" ដែលជាប្រភពចំណូលមួយផ្នែកនៅប្រទេសកម្ពុជា ចំណែកមាត្រា៣៧ (ឈ) ហាមឃាត់ "ការសុំទាន តាមគ្រប់រូបភាព"។ មាត្រា ១១ ហាមឃាត់ការយកទីសាធារណៈជា "ទីស្នាក់អាស្រ័យនៅបណ្តោះ អាសន្ន" ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតពីអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច។ បុគ្គលគ្រប់រូបមានសិទ្ធិរស់នៅក្នុង ជីវភាពសមរម្យហើយប្រទេសកម្ពុជានៅកំពុងប្រឈមកង្វះប្រព័ន្ធកិច្ចគាំពារសង្គមដែលអាច ធានាសិទ្ធិនេះដល់ប្រជាពលរដ្ឋដែលប្រឈមហានិភ័យក្នុងសង្គមនៅឡើយ។ បន្ថែមលើកង្វះការគាំ ទ្រដល់ប្រជាពលរដ្ឋដែលងាយរងគ្រោះនេះ សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះមានឥទ្ធិពលកាន់តែធ្វើឱ្យមាន ភាពក្រីក្រ និងវិសមភាពសេដ្ឋកិច្ចកើនឡើងថែមទៀត។

សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះមានបទប្បញ្ញត្តិមួយចំនួន ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់សិទ្ធិរបស់បុគ្គល ដែលមានបញ្ហាសុខភាពផ្លូវចិត្ត ព្រមទាំងជាបច្ច័យឱ្យមានការរើសអើងនិងការប្រមាថ មាក់ងាយផងដែរ។ សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះបញ្ញត្តិអំពីការរឹតត្បិតតាមអំពើចិត្តនិងគ្មានមូលដ្ឋាន ច្បាស់លាស់លើបុគ្គល "វិបល្លាសស្មារតី" ដែលពន្យល់អត្ថន័យមិនច្បាស់លាស់ថា "សំដៅដល់ការប្រែ ប្រួលស្មារតីដែលនាំឱ្យបាត់បង់ការដឹងខុសត្រូវ" ។ និយមន័យនេះខ្វះមូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់និងវិទ្យាសា ស្ត្រ និងពុំមានតម្រូវឱ្យធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យពីអ្នកជំនាញដែលប្រការនេះហាក់ដូចជាសន្មតលើស្ថាន ភាពសុខភាពផ្លូវចិត្តរបស់បុគ្គលទាក់ទងនឹងលទ្ធភាពនៃការវិនិច្ឆ័យដឹងខុសត្រូវ ហើយដោយ មិនថ្លឹងថ្លែងដល់ស្ថានភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃជំងឺ "វិបល្លាសស្មារតី" ផងនោះ។ ហេតុដូច្នោះច្បាប់នេះពុំ ស្របជាមួយ**បទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ** ព្រោះពុំបានកំណត់ថាតើអាការៈជំងឺបែបណាដែល អាចរាប់ថាជាប្រភេទជំងឺ "វិបល្លាសស្មារតី" ដោយអនុលោមតាម**ស្នងដាវរដ្ឋសាស្ត្រដែលមានការ ទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ**នោះឡើយ។ សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះ ហាមឃាត់បុគ្គលទាំងនេះពី "ការដើរ ហេត រហូតតាមទីសាធារណៈ"(មាត្រា២៥)។ ការរឹតត្បិតទៅលើការធ្វើដំណើរចំពោះក្រុមបុគ្គលនេះ ដោយពុំតម្រូវឱ្យមានការកំណត់ថាតើការរឹតត្បិតនោះធ្វើឡើងក្នុងករណីចាំបាច់ ផ្អែកតាមស្ថាន ភាពបុគ្គលជាក់ស្តែងឬយ៉ាងណានោះនឹងបង្កផលប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិសេរីភាពនៃការធ្វើដំណើរដែល ធានាក្នុងនៅមាត្រា៩នៃក.អ.ស.ព.ន និង រំលោភសិទ្ធិដែលត្រូវការពារក្រោមអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិនៃជនមានពិការភាព ដែលកម្ពុជាបាន ផ្តល់សច្ចាប័ន។ សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះនឹងបង្ក ក្តីបារម្ភខ្លាំង ពីព្រោះនឹងរារាំងប្រជាពលរដ្ឋដែលមានបញ្ហាសុខភាពផ្លូវចិត្តក្នុងការទទួលបាន

សេរីភាពមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន ព្រមទាំងអនុញ្ញាតឱ្យមានការរើសអើងដោយផ្អែកលើពិការភាព ដោយពុំសមហេតុផល។

បន្ថែមលើក្រុមប្រជាពលរដ្ឋដែលងាយរងគ្រោះខាងលើ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ដែលមានបទប្បញ្ញត្តិគួរ ឱ្យព្រួយបារម្ភនេះ អាចនាំឱ្យមានការរើសអើងលើស្ត្រីកាន់តែខ្លាំងថែមទៀត(មាត្រា៣៧ ដូចការវិភាគ ខាងក្រោម)។

៣. សេរីភាពក្នុងការជួបប្រជុំដោយសន្តិវិធី និងចងក្រងសមាគម៖ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីស ណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈបង្កក្តីបារម្ភយ៉ាងខ្លាំងចំពោះការអនុវត្តសេរីភាពខាងការជួបប្រជុំនិងសេរី ភាពចងក្រងសមាគមនៅកម្ពុជា។ មាត្រា៦ និង មាត្រា៣០ តម្រូវឱ្យមានការអនុញ្ញាតពីអាជ្ញាធរ មានសមត្ថកិច្ចជាមុនសិន ទើប អាច "ប្រើប្រាស់ទីសាធារណៈ" បាន និងអនុញ្ញាតឱ្យអាជ្ញាធរ បញ្ឈប់ព្រឹត្តិការណ៍ ប្រសិនបើពុំមានការអនុញ្ញាតពីសំណាក់អាជ្ញាធរ។ ស្របគ្នាជាមួយមាត្រា៤៨ ដែលទុកជានិរាករណ៍នូវបទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយណាដែលផ្ទុយនឹងសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះ កែប្រែនូវ គោលការណ៍ជូនដំណឹងជាមុនដែលមានចែងក្នុងមាត្រា៥ និងមាត្រា៧ នៃច្បាប់ស្តីពីការធ្វើ បាតុកម្មដោយសន្តិវិធី ដោយដាក់ជំនួសវិញនូវការតម្រូវឱ្យស្នើសុំការអនុញ្ញាតពីអាជ្ញាធរមាន សមត្ថកិច្ចជាមុន ដែលផ្ទុយទាំងស្រុងជាមួយច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ក្នុងនោះរួមទាំងមាត្រា ២១ នៃ ក.អ.ស.ព.ន។ បទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះ ផ្តល់មូលដ្ឋានសម្រាប់ធ្វើការជ្រៀតជ្រែកតាមអំពើចិត្ត ដែលបុគ្គលនិងសមាគមជាច្រើនបានជួបប្រទះរួចហើយនៅពេលរៀបចំព្រឹត្តិការណ៍នានា។ ម្យ៉ាង វិញទៀត មាត្រា៣១ នៃសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះអនុញ្ញាតឱ្យអាជ្ញាធរអាចបដិសេធ ឬបញ្ឈប់ ព្រឹត្តិការណ៍នានាដោយផ្អែកលើមូលហេតុដែលមានអត្ថន័យទូលំទូលាយ ៦ យ៉ាងនេះ ក្នុងនោះ មានដូចជា ប្រសិនបើព្រឹត្តិការណ៍នោះបង្ក "ការប្រទូសរាយជាមួយកងកម្លាំងសមត្ថកិច្ច" ឬ "បង្ក ការប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍សាធារណៈ" ជាដើមដែលចំណុចនេះមានន័យទូលំទូលាយខ្លាំង និង អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីហាមឃាត់ការជួបប្រជុំ ឬព្រឹត្តិការណ៍នានាតាមឆន្ទានុសិទ្ធិដែល អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចជាអ្នកកំណត់ដោយពុំមានការព្យាករណ៍ពីលទ្ធភាពអាចធ្វើទៅបាន ឬ ភាពច្បាស់លាស់ក្នុងការអនុវត្តនិងពុំមានការថ្លឹងថ្លែងឱ្យបានត្រឹមត្រូវដល់ការអនុវត្តសេរីភាព មូលដ្ឋាន។ ម្យ៉ាងទៀត មាត្រា ៣៣ កំណត់លើបរិមាណនៃចំនួនអ្នកចូលរួមក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ជួប ប្រជុំមិនឱ្យលើសពីចំនួន "២ (ពីរ) នាក់ ក្នុង១,២ ម៉ែត្រក្រឡា"។ បញ្ញត្តិដែលមានលក្ខណៈបំពាន នេះ ផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការរឹតត្បិតដោយស្របច្បាប់លើសកម្មភាព នៃការជួបប្រជុំដោយសន្តិវិធីនិងចងក្រងសមាគម តាមរយៈការកំណត់នូវចំនួនអ្នកចូលរួម ដោយពុំតម្រូវឱ្យអាជ្ញាធរវាយតម្លៃឱ្យបានច្បាស់ថា ការកម្រិតនោះចាំបាច់ក្នុងកាលៈទេសៈជាក់ លាក់ណាមួយដែរឬយ៉ាងណា។ សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច អង្គការនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន សហ ជីព និងសកម្មជននៅថ្នាក់មូលដ្ឋានពឹងផ្អែកលើលទ្ធភាពនេះក្នុងការជួបប្រជុំដើម្បីស្នើសុំសិទ្ធិ សម្រាប់សិទ្ធិរបស់ខ្លួន នឹងប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរតាមរយៈបទប្បញ្ញត្តិដែលរឹតត្បិតទាំងនេះ។ តាមរយៈសេ ចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ៣៧ ថ្មីរបស់គណៈកម្មា ធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិថ្លែង បញ្ជាក់ថា រដ្ឋនានាមិនអាចផ្អែកលើនិយមន័យដែលមានខ្លឹមសារមិនច្បាស់លាស់នៃសណ្តាប់ធ្នាប់ សាធារណៈ ដើម្បីផ្តល់យុត្តិកម្មលើការរឹតត្បិតដូចដែលសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះចែងនោះទេ។ គណៈ កម្មាធិការសង្កត់ធ្ងន់ថា កុំមានការយល់ច្រឡំរវាងពាក្យ "សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ" និង "ច្បាប់និង របៀបរៀបរយ" ដោយច្បាប់និងរបៀបរៀបរយតម្រូវឱ្យរដ្ឋរក្សា "ភាពអត់ធ្មត់ខ្លាំង" ចំពោះការ រំខានណាមួយដោយសារការជួបប្រជុំដោយសន្តិវិធី។

៤. សេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ៖ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ អនុញ្ញាតឱ្យមានការរំលោភដោយបំពានលើសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ។ ទីមួយច្បាប់នេះហាមឃាត់ "ការប្រើពាក្យ សម្តីឮខ្លាំងៗ"(មាត្រា ១៦) និងកំណត់រាល់សំឡេងបង្កឱ្យខ្លាំងរំខានដល់អ្នកដទៃ ត្រូវបញ្ឈប់ចាប់ពីម៉ោង១២ (ដប់ពីរ) ថ្ងៃត្រង់ ដល់ម៉ោង១៤ (ដប់បួន) រសៀល និងចាប់ពី ម៉ោង ២២ (ម្ភៃពីរ) យប់ ដល់ម៉ោង ៥ (ប្រាំ)ព្រឹក លើកលែងតែមានការអនុញ្ញាតពីអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច (មាត្រា១៧) ដែលពុំស្របតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃភាពចាំបាច់សម្រាប់ការសម្រេចនូវគោលបំណងនៃសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈនេះ ជាការបំពាន ក.អ.ស.ព.ន ។ ជាងនេះទៀត មាត្រា ៣៦ ដែលហាមឃាត់បុរសស្លៀកតែខោអត់ពាក់អាវ ឬស្លៀកតែខោទ្រនាប់បង្ហាញផ្នែកខ្លះនៃកេរកេទ និងហាមឃាត់ស្ត្រីពីការស្លៀកពាក់ខ្លីខើចលើខើចក្រោម ឬ ស្លៀកពាក់ស្តើងមើលឃើញកេរកេទ" ដែល "ប៉ះពាល់ប្រពៃណីជាតិ និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ" នោះ ជាការបំពានលើសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ ប៉ះពាល់ដល់ស្វ័យភាពរបស់បុគ្គលនិងពុំបានពន្យល់ច្បាស់លាស់អំពីនិយមន័យនៃសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ដូច្នេះជាការទុកចន្លោះប្រហោងឱ្យមានការអនុវត្តពុំស្មើភាពគ្នា។ មាត្រា៣៦ ក៏នឹងកាន់តែនាំឱ្យមានការរើសអើងលើស្ត្រីដែលប្រឈមផ្នត់គំនិតយេនឌ័របែបអវិជ្ជមាន និងទស្សនៈឱ្យតម្លៃបុរស ជាង ដែលបានចាក់ឫសក្នុងប្រពៃណីសង្គមជាយូរមកហើយ។ ស្ត្រីនៅកម្ពុជាប្រឈមនឹងការគំរាម កំហែងនិងការដាក់ពន្ធនាគារដោយសារជម្រើសក្នុងការស្លៀកពាក់របស់ខ្លួន ដោយមានស្ត្រីម្នាក់ ធ្លាប់ត្រូវបានផ្ដន្ទាទោសទាក់ទងនឹងការស្លៀកពាក់របស់នាងរួចហើយក្នុងឆ្នាំ២០២០។ បន្ថែមលើនេះ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានបន្ទោសជាសាធារណៈលើការស្លៀកពាក់របស់ស្ត្រីដែលជាការជំរុញឱ្យមានអំពើហិង្សាទាក់ទងនឹងយេនឌ័រក្នុងនោះរួមទាំងបទល្មើសបំពានផ្លូវភេទជាដើម។ មាត្រា ៦ នឹងបន្ថែមនូវរបៀបនៃការ "ស្តីបន្ទោសលើជនរងគ្រោះ" តាមការកំណត់ជាបទល្មើសលើស្ត្រី រួមទាំងជនរងគ្រោះដោយអំពើហិង្សាផងដែរដោយសារតែជម្រើសនៃការស្លៀកពាក់របស់ខ្លួន។

ជាចុងក្រោយ សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះមានឥទ្ធិពលខ្លាំងក្នុងការរឹតត្បិតសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិទាំងនៅលើនិងក្រៅបណ្តាញអ៊ិនធឺណិត។ មាត្រា ៣៧ បញ្ញត្តិអំពីហាមឃាត់មានអត្ថន័យពុំច្បាស់លាស់ និងគ្មានមូលដ្ឋានចំពោះការបញ្ចេញមតិដែលប៉ះពាល់ដល់ "ប្រពៃណីជាតិ និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ" ដោយពុំមានការបកស្រាយលម្អិតអំពីបទដ្ឋាននៃសេចក្តីថ្លៃថ្នូរដែលកំណត់ឱ្យសាធារណជនទទួលខុសត្រូវនោះទេ។ ក្នុងនោះមានដូចជា "ការដាក់បង្ហាញ ឬចែកចាយនូវសំណេរ ឬរូបភាពឬប្រើពាក្យសម្តីមានខ្លឹមសារជេរប្រមាថតាមបណ្តាញព័ត៌មានសង្គម" "ការបញ្ចេញ អាកប្បកិរិយាច្រងេងច្រងាង" និង "ការចែកចាយ ឬដាក់បង្ហាញនូវសំណេរ សញ្ញាសម្គាល់ ឬរូបភាពដែលកំណត់ឱ្យការគំរាមកំហែង"។ វិសាលភាពនៃច្បាប់នេះគ្រប ដណ្តប់រហូតដល់ហេតុប្រព័ន្ធអ៊ិនធឺណិត ដែលបន្ថែមក្តីប្រមូលផ្តុំទៀត ដោយសារការគាបសង្កត់ដ៏ទូលំទូលាយលើសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិនៅលើប្រព័ន្ធអ៊ិនធឺណិតនៅកម្ពុជា។ នៅឆ្នាំ២០២០ នេះមានករណី ចាប់ខ្លួនមនុស្សជាច្រើន ដោយសារការបញ្ចេញគំនិតយោបល់នៅលើបណ្តាញអ៊ិនធឺណិត។

៥- ទោសទណ្ឌនិងការអនុវត្ត៖ សកម្មភាពដែលត្រូវហាមឃាត់ក្នុងសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះគឺប្រឈមទោសទណ្ឌផ្សេងៗរាប់ទាំង "ការព្រមាន" និងការពិន័យផ្នែករដ្ឋបាល" រហូតដល់ "ការដាក់ពន្ធនាគារ និង/ឬ ការពិន័យជាប្រាក់"។ តាមសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះបុគ្គលល្មើសអាចប្រឈមនឹងទោសដាក់ពន្ធនាគាររយៈពេល១ថ្ងៃ ដល់ ៦ថ្ងៃ និងពិន័យជាប្រាក់ចន្លោះ ១០០.០០០ រៀល ដល់ ៥០០.០០០ រៀល ។ សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះពុំបានបញ្ញត្តិអំពីការអនុវត្តទោសទណ្ឌទាំងនេះដែលនាំឱ្យអាជ្ញាធរមានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការកំណត់ទោសសមស្របចំពោះសកម្មភាពដែលត្រូវហាមឃាត់នីមួយៗ ដែលជាបច្ច័យអាចនាំឱ្យមានការអនុវត្តពុំត្រឹមត្រូវ កង្វះភាពស្របគ្នាក្នុងការអនុវត្ត

និងកង្វះការពិចារណាក្នុងការគោរពនិងអនុវត្តតាមច្បាប់។ ដោយសារច្បាប់នេះមានការកំណត់គោលដោយពុំសមមាត្រ លើក្រុមប្រជាពលរដ្ឋដែលមានការលំបាកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនោះ ច្បាប់នេះនឹងកំណត់ការពិន័យជាប្រាក់លើបុគ្គលដែលស្នើតែគ្មានលទ្ធភាពក្នុងការបង់ពិន័យ។ មូលដ្ឋានសម្បូរដែលអាចដាក់ពន្ធនាគារ មានខ្លឹមសារពុំច្បាស់លាស់ដែលពុំអាចទទួលយកបានគឺជាការរំលោភលើគោលការណ៍និរន្តរភាព។ ផ្អែកលើការវិនិច្ឆ័យតាមបទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ការដាក់ពន្ធនាគារគឺពុំមែនជាលក្ខខណ្ឌដែលគួរចាំបាច់ឬជាការឆ្លើយតបសមមាត្រចំពោះការរំលោភបំពាននៃច្បាប់នេះនោះទេ ដូច្នេះហើយ នេះគឺជាការកំណត់ទោសទណ្ឌដែលពុំសមហេតុផល។

មាត្រា ៦ បង្កកិច្ចការម្តងចំពោះការអនុវត្តសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះ ព្រោះច្បាប់នេះផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានក្នុង " ការរៀបចំមន្ត្រីជាប់កិច្ចសន្យាជួយការងាររៀបចំសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ"។ " កងកម្លាំងសន្តិសុខ" ឬ "កម្លាំងនគរបាល" ផ្តល់ដោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានមានប្រវត្តិជាយូរមកហើយជុំវិញការប្រើអំពើហិង្សាលើបុគ្គលនានា និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សដែលព្យាយាមអនុវត្តសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ហើយកម្រនឹងទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើល្មើសនេះណាស់។ កងកម្លាំងសន្តិសុខជាប់កិច្ចសន្យាទាំងនេះបង្កើតឡើងក្រោមឥទ្ធិពលនយោបាយ គ្មានច្បាប់ គ្មានគណនេយ្យភាព និងគ្មានការបណ្តុះបណ្តាល ដូច្នេះហើយពួកគេបង្កការគំរាមកំហែងធ្ងន់ធ្ងរដល់ការអនុវត្តសិទ្ធិមនុស្សដោយសន្តិវិធី។

សេចក្តីព្រាង ច្បាប់ស្តីពីសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងពេលកំពុងមានការបង្រ្កាបលើសេរីភាពមូលដ្ឋាននៅប្រទេសកម្ពុជា។ ច្បាប់នានាជាច្រើនដែលផ្តល់អំណាចដល់រដ្ឋាភិបាលដ៏ទូលំទូលាយនិងគ្មានមូលដ្ឋានគតិយុត្តិភាពនោះ ជារឿយៗត្រូវបានអនុវត្តពុំត្រឹមត្រូវដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិមនុស្ស និងមានគោលដៅ បង្រ្កាបលើសេរីភាពបញ្ចេញមតិ។ ប្រសិនបើសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះត្រូវបានអនុម័ត សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះនឹងកាត់បន្ថយសិទ្ធិនិងសេរីភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋនៅកម្ពុជាថែមទៀតដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ប្រទេសជាតិទាំងមូល។ អាស្រ័យហេតុដូច្នេះហើយ យើងខ្ញុំសូមអំពាវនាវឱ្យរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទម្លាក់ចោលទាំងស្រុងនូវសេចក្តីព្រាង ច្បាប់ស្តីពីសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈនេះ និងសូមឱ្យគោរពតាមកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនក្រោមច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ។

---ចប់---

អង្គការសង្គមស៊ីវិល សហជីព និងសហគមន៍ដែលគាំទ្រសេចក្តីថ្លែងការណ៍នេះ មានរាយនាមដូចខាងក្រោម៖

- ១ អង្គការអាកសិនអេដ កម្ពុជា
- ២ វិទ្យាស្ថានគតិយុត្តិភាពនិងគោលនយោបាយ
- ៣ ក្រុមការងារដើម្បីដោះស្រាយទំនាស់ (ACT)
- ៤ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ
- ៥ អង្គការមាត្រា១៩
- ៦ អង្គការសមាជិកអាស៊ានសម្រាប់សិទ្ធិមនុស្ស
- ៧ អង្គការវេទិកាអាស៊ីសម្រាប់សិទ្ធិមនុស្សនិងអភិវឌ្ឍន
- ៨ អង្គការបន្ទាយស្រី
- ៩ សហគមន៍បឹងទន្លេមេគង្គ
- ១០ សហគមន៍បឹងត្របែក
- ១១ សហគមន៍បុរីកីឡា

- ១២ សហគមន៍ប៊ូស្រា ខេត្តមណ្ឌលគិរី
- ១៣ អង្គការអភិវឌ្ឍន៍សំលេងសហគមន៍ (BCV)
- ១៤ មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា (ក.ម.ស.ម)
- ១៥ អង្គការជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា
- ១៦ មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ (CCIM)
- ១៧ សហព័ន្ធសហជីព កម្ពុជាចំណីអាហារ និងសេវាកម្មកម្ពុជា (CFSWF)
- ១៨ អង្គការសម្ព័ន្ធភាពការពារសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា (CHRAC)
- ១៩ សមាគមការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
- ២០ សម្ព័ន្ធខ្មែរជំរឿន និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស លីកាដូ
- ២១ បណ្តាញយុវជនកម្ពុជា
- ២២ អង្គការសម្ព័ន្ធសិទ្ធិកុមារកម្ពុជា(ក.ស.ស)
- ២៣ សម្ព័ន្ធពិភពលោកសម្រាប់ការចូលរួមរបស់ពលរដ្ឋ
- ២៤ សម្ព័ន្ធដើម្បីសុចរិតភាពនិងគណនេយ្យភាពសង្គម (CISA)
- ២៥ សម្ព័ន្ធសហគមន៍កសិករកម្ពុជា
- ២៦ បណ្តាញកសាងសន្តិភាពសហគមន៍ (CPN)
- ២៧ អង្គការសមធម៌កម្ពុជា (EC)
- ២៨ សហគមន៍អតីតបណ្តាញស្ត្រីបឹងកក់
- ២៩ អង្គការយេនឌ័រ និងអភិវឌ្ឍន៍ដើម្បីកម្ពុជា
- ៣០ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស
- ៣១ សមាគមប្រជាធិបតេយ្យឯករាជ្យនៃសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ
- ៣២ សមាគមឥន្ទ្រទេវី (IDA)
- ៣៣ គណៈកម្មការអ្នកច្បាប់អន្តរជាតិ (ICJ)
- ៣៤ អង្គការសហព័ន្ធអន្តរជាតិសម្រាប់សិទ្ធិមនុស្ស (FIDH)
- ៣៥ អង្គការអាយហ្វិក (IFEX)
- ៣៦ សមាគមខ្មែរកម្ពុជាក្រោមដើម្បីសិទ្ធិមនុស្ស និងអភិវឌ្ឍន៍ (KKKHRDA)
- ៣៧ ខ្មែរថាវរៈ
- ៣៨ សមាគមយុវជនខ្មែរ (KYA)
- ៣៩ ក្លាហាន
- ៤០ សហគមន៍កូនគ្រៀល ខេត្តឧត្តរមានជ័យ
- ៤១ សហជីពទ្រទ្រង់សិទ្ធិការងារបុគ្គលិកកម្ពុជាករខ្មែរនៃក្រុមហ៊ុនកាស៊ីណូ ណាហ្គាវើល
- ៤២ សហគមន៍ដីធ្លីភូមិភ្នំក្រិញ ខេត្តម៉ែលិន
- ៤៣ សហគមន៍ដីធ្លីឡូពាង ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង
- ៤៤ អង្គការការពារសិទ្ធិជនជាតិភាគតិច (MIRO)
- ៤៥ មាតាធម្មជាតិកម្ពុជា (MN)
- ៤៦ សហគមន៍ការពារធនធានធម្មជាតិស្រុកក្រគរ ខេត្តពោធិសាត់
- ៤៧ គណៈកម្មាធិការអព្យាក្រឹត និងយុត្តិធម៌ដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងត្រឹមត្រូវនៅកម្ពុជា (NECFEC)
- ៤៨ Not 1 More (N1M)
- ៤៩ សហគមន៍ភ្នំបាត
- ៥០ សហគមន៍ភ្នំក្រោម ខេត្តសៀមរាប

- ៥១ សហគមន៍ភូមិ ២៣
- ៥២ អង្គការពន្លកខ្មែរ (PKH)
- ៥៣ សហគមន៍ដីធ្លី ភូមិព្រៃកជីក ឃុំជីខក្រោម ខេត្តកោះកុង
- ៥៤ សហគមន៍ព្រៃពាយ ខេត្តកំពត
- ៥៥ សហគមន៍ផ្លូវថ្នល់ភ្លើង ទួលសង្កែ A
- ៥៦ សហគមន៍ធាងត្នោត
- ៥៧ សហគមន៍ SOS ព្រលានយន្តហោះអន្តរជាតិភ្នំពេញ
- ៥៨ សហគមន៍តានី ១៩៧ ឃុំជីខលើ ខេត្តកោះកុង
- ៥៩ គណៈកម្មាធិការនៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីអនុវត្តស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងគ្រប់រូបភាពលើស្ត្រី
- ៦០ សហគមន៍ថ្មដាខេត្តពោធិ៍សាត់
- ៦១ អង្គការតម្លាភាពកម្ពុជា (TIC)
- ៦២ សហគមន៍ត្រពាំងសង្កែ ខេត្តកំពត
- ៦៣ អង្គការនារីដើម្បីសន្តិភាព (WPM)
- ៦៤ អង្គការពិភពលោកប្រឆាំងនឹងទារុណកម្ម (OMCT)
- ៦៥ ក្រុមប្រឹក្សាយុវជនកម្ពុជា (YCC)